

National strategy on improving physical activity for the period till 2025 “Moving Activity – Healthy Living – Healthy Nation” sets priorities for the state policy in the field of physical rehabilitation of the nation and ensures coordination of all participants to achieve maximum effect. The adoption of the National Strategy and develop action plans to implement it in its current form is an important step towards the improvement of the nation.

Key words: improving physical activity, a national strategy, physical health.

Стаття надійшла до редакції 10.05.2017

А. П. Панчук, І. В. Панчук

ТУРИСТИЧНА ІНДУСТРІЯ УКРАЇНИ

Анотація. У статті простежуються проблеми, сучасний стан і перспективи розвитку туристичної індустрії в Україні. Представлені перспективні напрямки розвитку туризму. Зазначається, що туризм сьогодні є не тільки практикою суспільного життя, а й чинником, що впливає на світовий розвиток. Туризм є засобом комунікації та саморозвитку особистості, підвищення рівня освіти та загальної культури шляхом ознайомлення з побутом, традиціями й віруваннями, стилем життя інших народів, культурною спадщиною людства та красою природи. Підвищення рівня культури шляхом культурно-просвітницької та рекреаційної діяльності посилює його соціальну функцію.

Ключові слова: туризм, туристична індустрія, туристичні послуги, туристична політика, діловий туризм, залізничний туризм, дитячо-юнацький туризм, спортивний туризм, екологічний туризм.

Постановка проблеми. Упродовж багатьох століть туризм відіграв велику роль у житті людини, виступаючи насамперед як форма активного відпочинку і спосіб пізнання людиною навколишнього світу. На початку XXI століття значення туризму розширюється до рівня виконання економічних функцій. У зв'язку зі стрімким збільшенням туристичних потоків виникає новий вид господарської діяльності, метою якої є задоволення потреб рекреантів і туристів.

Останніми роками в Україні прийнято низку державних рішень на зміцнення та розширення законодавчої бази з туризму. Туризм визнано одним з пріоритетних напрямків національної культури й економіки. І це повністю погоджується зі світовими тенденціями, які свідчать, що туристична сфера буде індустрією XXI століття.

Мета статті – простежити реалії сучасного українського туризму та його перспективи в недалекому майбутньому.

Аналіз досліджень. Принциповою проблемою сучасного управління індустрією туризму залишається відсутність його чіткого

механізму, тобто взаємопов'язаної та виваженої сукупності прийомів, методів та важелів впливу на суб'єктів господарювання в туристичній галузі. Взагалі, на макрорівні поняття механізму управління в умовах перехідної економіки у вітчизняній науковій літературі вивчене явно недостатньо. Лише частково його торкаються праці Е. Лортикіяна, Г. Лузіна, К. Павлова, А. Мельник, І. Кириленко, Б. Андрушківа, А. Сигайова, М. Недашківського та ін.

Тенденції розвитку ринку туристичних послуг досліджували В. Азар, М. Біржаков, І. Зорін, М. Кабушкін, В. Квартальнов, М. Мальська, А. Мазаракі, С. Мельниченко, Г. Папірян, В. Сенін, Т. Сокол, Т. Ткаченко, Г. Харріс, А. Чудновський, Л. Шульгіна та ін.

Основні засади державної туристичної політики в Україні закріплені в Законі України «Про туризм» від 18.11.2003 р. Згідно зі ст. 6 Закону, основними цілями державного регулювання туристичної діяльності є: 1) забезпечення прав громадян на відпочинок і оплачувану відпустку, свободу пересування, вільний доступ громадян країни та іноземців до місць і районів туристичного інтересу тощо; 2) створення умов для виховання, навчання й оздоровлення туристів; 3) розвиток туристичної індустрії, створення нових робочих місць, збільшення доходів держави; 4) збереження об'єктів туристичного показу, раціональне використання природного та культурного потенціалу країни, туристичних ресурсів; 5) безпека туризму, захист прав та законних інтересів туристів, інших суб'єктів туристичної діяльності.

Туристична діяльність в Україні регулюється нормами як спеціального, так і загального законодавства. Загалом Законодавство України про туризм складається з Конституції України, Законів України «Про туризм», «Про курорти» й інших нормативно-правових актів, що регламентують конкретні аспекти туристичної діяльності [10].

Виклад основного матеріалу дослідження. Україна посідає одне з провідних місць в Європі за рівнем забезпеченості цінними природними та історико-культурними ресурсами, здатними генерувати значний інтерес у вітчизняних та іноземних туристів. Розвиток сфери туризму й діяльності курортів України в цілому характеризується позитивною динамікою, зростанням кількісних та якісних параметрів в'їзного й внутрішнього туристичного потоку.

Без перебільшень можна стверджувати, що туризм сьогодні є не тільки практикою суспільного життя, а й чинником, що впливає на світовий розвиток. Логіку його впливу на світ і передусім людину не можна збагнути, керуючись лише статистичними даними Всесвітньої туристської організації щодо динаміки туристських потоків, доходів від туризму та кількості робочих місць у сфері туристичного бізнесу, хоч вони теж переконливо свідчать про сучасне «велике переміщення народів» [8, с. 5].

У період становлення ринкових відносин в Україні туризм як одна з найбільш перспективних та динамічних галузей світового господарства отримав усі умови для інтенсивного розвитку. Об'єктивним підґрунтям

стало, з одного боку, відкриття тривалий час закритих державних кордонів, а з іншого – її величезний туристичний потенціал, що містить у собі неповторний комплекс історико-культурних та архітектурних пам'яток, об'єктів, рекреаційного призначення, природно-кліматичних ресурсів.

Туризм як специфічний вид діяльності охоплює безліч галузей економіки, починаючи з будівництва і закінчуючи транспортними перевезеннями. Досить важко дати точну оцінку, який сегмент підприємств, зайнятих у галузі туризму. Крім того, туризм підтримує різноманітні зв'язки з підприємствами інших секторів економіки: сільськогосподарськими підприємствами, заводами з виробництва транспортних засобів, меблевими фабриками й ін. [5].

Невід'ємною складовою виробничого процесу є так званий «діловий туризм», що до середини 80-х років не виокремлювався статистикою. Справді, до чого тут туризм, коли людина відвідує країну в бізнесових справах або є запрошеною на наукову конференцію. Однак останні тенденції свідчать, що учасники багатьох конференцій, семінарів і навіть звичайних поїздок майже не чекають від цих заходів якихось «глобальних відкриттів». Сьогодні увагу акцентовано здебільшого на «встановленні нових контактів і зумовлену зміною обстановки творчу активність». Вважається, що «ділові туристи» звертають більше уваги не на рутину, а на те, що робить поїздку незабутньою, підвищує працездатність і дозволяє мінімізувати, або і зовсім уникнути, виснажливості подорожі [9].

Особливу увагу науковці приділяють виявленню перспективних напрямків розвитку туризму в Україні, одним з яких є *екологічний туризм*.

Виділяють такі форми екотуризму: активний екотуризм (піший, велосипедний, водний, кінний, збиральництво, рибальство, мисливство), фауністичні та флористичні поїздки (орнітологічні поїздки, фотополювання, тематичні поїздки), культурологічні й етнографічні поїздки.

Географія екологічного туризму своєрідна. Якщо основні міжнародні потоки традиційних туристів спрямовані у розвинені країни, серед яких лідирують Франція, США, Іспанія, Італія, то еко туристи направляються головним чином у країни, що розташовані переважно в тропіках, з екзотичною природою привабливою для мешканців помірних широт. Серед лідерів – Кенія, Танзанія, Екватор, Коста-Рика, Непал, а також Австралія, Нова Зеландія й ПАР.

Поряд з традиційними й поширеними у практиці формами культурного, пізнавального туризму на базі історико-архітектурної спадщини та оздоровчого туризму у курортно-рекреаційних районах України велика увага в останні роки приділяється новим видам туризму і, зокрема, *сільському зеленому*, або *екологічному туризму*, у якому поєднуються елементи оздоровчої діяльності, екологічної освіти, підвищення ролі краєзнавства та захисту довкілля. Розвиток сільського та екологічного туризму надає можливість для спілкування з природою широких кіл населення, стимулює діяльність суспільства та управлінських установ у напрямку розвитку місцевої економіки [4].

Зараз важливим стає те, що туристичні проекти та програми розвитку мають надавати пріоритет інтересам місцевого населення. Сільський туризм має можливість, беручи до уваги особливості оточуючого середовища і місцевої культури, та при далекоглядній державній політиці, досягти екологічного, культурного і соціального балансу між містом і селом.

Виділити потрібно також і «залізничний» туризм, що означає, «такий, що використовує засоби залізничного транспорту (користується його послугами)». Отже, можна вважати, що «залізничний туризм» (з точки зору споживача) – це діяльність осіб, які здійснюють поїздки і перебувають у місцях, що знаходяться за межами їх звичайного середовища на термін від 24 годин до одного року, з будь-якою метою, але без виконання діяльності, що оплачується з джерел, які знаходяться у місці відвідування, і для свого переміщення користуються послугами залізничного транспорту [7].

Унікальність *спортивного туризму* полягає в тому, що теоретична і практична підготовка проводиться для всіх категорій складності: від походів вихідного дня (ПВД) до походів вищих категорій (5-ї і 6-ї) складності. Проводиться триступенева підготовка: початкова туристська підготовка – ПТП, середня туристська підготовка – СТП і вища туристська підготовка – ВТП. Цю підготовку проходять як учасники, так і керівники походів у всіх видах туризму. Для з'ясування готовності спортивних груп до походів проводяться змагання з техніки туризму. Для їх проведення готуються суддівські кадри у всіх видах туризму [1].

Дитячо-юнацький туризм – це вид туристичної діяльності, спрямований на задоволення оздоровчих, спортивних та пізнавальних потреб дітей і молоді поза місцем їх постійного проживання та навчання. Він покликаний виховувати підростаюче покоління засобами туристичної краснавчої діяльності, формувати всебічно розвинену особистість. Основними видами дитячого та молодіжного туризму є: екскурсія, спортивний туризм, оздоровлення та відпочинок у таборах санаторно-курортних закладах, освітні, ділові та заохочувальні тури для талановитих підлітків, переможців творчих конкурсів, олімпіад [2].

Розвиток послуг у туризмі залежить від динаміки туристичної галузі в різних регіонах, розвитку інформаційних технологій, соціальних і демографічних факторів тощо.

Управління якістю туристичних послуг – складний процес, що інтегрує діяльність різних суб'єктів господарювання, метою якої є задоволення потреб туристів. Застосування сучасних інформаційних технологій у діяльності підприємств дасть можливість задовольнити потреби споживачів послуг і забезпечити конкурентні переваги підприємств на внутрішньому й міжнародному ринках. Адже сьогодні, коли інформаційні технології дають широкі можливості для ефективнішого розвитку бізнесу, менеджерам потрібно використовувати їх як трамплін для просування на вищі щаблі бізнесу [3, с. 132-134.].

Туризм нерозривно пов'язаний з процесом організації перевезення та використання технічних транспортних засобів.

Технологія обслуговування туристів різними видами транспорту передбачає процес перевезення повітряним, залізничним, автомобільним та водним видами транспорту та включає: планування перевезень, здійснення перевезень за обраним маршрутом, бронювання місць, надання сервісного обслуговування, забезпечення страхування, реєстрацію пасажирів та багажу, паспортної та візової підтримки, забезпечення трансферу, дотримання туристських формальностей [6].

Висновки і перспективи подальших розвідок. Глобальна економіка розширює просторові та часові параметри діяльності туристичного бізнесу як реального сектора національної економіки за рахунок створення нових інформаційних туристичних продуктів. Формується новий сектор економіки – віртуальний, у якому туристичні компанії та споживачі туристичних послуг інтерактивно взаємодіють через мережу Інтернет, яка стала віртуальним посередником.

Т. Черевичко відзначає, що глобальна інформаційна економіка створює об'єктивні умови для нових підходів організації інноваційного процесу в туристичному бізнесі, який зміщується з матеріальної галузі у сферу інтерактивних моделей [11]. На наш погляд, слід враховувати не лише розвиток моделей бізнесу, але й процеси глобалізації в галузі інформаційних систем, що забезпечують комунікації міжнародного туризму.

На нашу думку, прискорити розвиток туризму в Україні дозволять: розробка сітки цікавих туристичних маршрутів міжнародного значення на території нашої країни з урахуванням потреб та інтересів гостей, потенціалу туристичних ресурсів з подальшим представленням комерційних пропозицій іноземним туристичним фірмам для їх використання; забезпечення випуску високоякісної рекламно-інформаційної продукції на іноземних мовах, яка висвітлить туристичні можливості, історію, культуру України для розповсюдження серед іноземних туристів та закордонної спільноти.

Список використаних джерел:

1. Булашев А. Я. Спортивный туризм: Учебник /А. Я. Булашев. – Х.: ХГАФК, 2004. – 388 с.
2. Каурова А. Д. Организация сферы туризма: Учебное пособие. – Издание 2-е, переработанное и дополненное /А. Д. Каурова. – СПб.: «Издательство дом Герда», 2006. – 320 с.
3. Кравцов О. В. Інформаційно-комунікаційні технології як засіб підвищення ефективності роботи туристичної фірми / О. В. Кравцов, Т. В. Кравцова, С. П. Кандзюба // Індустрія гостинності в країнах Європи : матеріали III Міжнар. науково-практ. конф. (4-6 грудня 2009 р., м. Сімферополь). – Сімферополь : ВіТроПринт, 2009. – С. 132-134.

4. Любінцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти). – 3-є вид., перероб. та доп. / О. О. Любінцева. – К. : «Альтерпрес», 2006. – 436.
5. Мальська М. П. Міжнародний туризм і сфера послуг [Електронний ресурс] / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк. – К., 2008. – 661 с.
6. Новикова А.М. Україна в системі міжнародних транспортних коридорів / А.М.Новикова. – К.: НІМБ, 2003. – 494 с.
7. Организация туризма: Учеб. пособие / А.П. Дурович, Н.И.Кабушкина, Т.М.Серегеева и др.; под. общ. ред.. Н.И.Кабушкина и др. – Мн.: Новое знание, 2003. – 632с.
8. Парфіненко А. Ю. Туризм як прояв і чинник глобалізації сучасного світу / А. Ю. Парфіненко. – Х. : ХНАМГ, 2010. – 284 с.
9. Розвиток ділового туризму в Україні. [Електрон. ресурс]. Спосіб доступу: – <http://design.ca-ba-re.com/interview/1355/>
10. Теоретичні та прикладні аспекти рекреаційного природокористування в Україні: монографія / К. Кілінська, В. Руденко, Н. Аніпко, Н. Андрусак, Н. Коновалова та ін. – Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2010. – 250 с.
11. Черевичко Т. В. Интерактивность туристских предприятий как условие глобализации туристского рынка [Електронний ресурс] / Т. В. Черевичко // Туризм и культурное наследие : межвуз. сб. науч. тр. – Режим доступу : http://tourlib.net/statti_tourism/cherevichko3.htm.

REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED:

1. Bulashev A.Ya. Sportivnyj turizm: Uchebnik [Sports Tourism: Textbook] / A.Ya.Bulashev. – Н.: HGAFK, 2004. – 388 s. (in Russian)
2. Kaurova A. D. Organizatsija sfery turizma: Uchebnoje posobije. [The Organization of Tourism Services : textbook]: – Izdaniye 2-e, pererabotannoe i dopolnennoe /A.D.Kaurova. – SPb.: «Izdatel'stvo dom Gerda», 2006. – 320 s. (in Russian)
3. Kravtsov O. V. Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii yak zasib pidvyshchennia efektyvnosti roboty turystychnoi firmy [Information and Communication Technologies as a Means of Improving the Efficiency of Tourist Companies] / O. V. Kravtsov, T. V. Kravtsova, S. P. Kandziuba // Industriia hostynnosti v krainakh Yevropy : materialy III Mizhnar. naukovoprakt. konf. (4-6 hrudnia 2009 r., m. Simferopol). – Simferopol : ViTroPrynt, 2009. – S. 132-134. (in Ukrainian)
4. Liubintseva O. O. Rynok turystychnykh posluh (heoprostorovi aspekty) [The market of tourist services (geospatial aspects)]. – 3-ie vyd., pererob. ta dop./ O.O.Liubintseva. – К.: «Alterpres», 2006. – 436. (in Ukrainian)
5. Malska M. P. Mizhnarodnyi turyzm i sfera posluh [International tourism and services] [Elektronnyi resurs] / M. P. Malska, N. V. Antoniuk. – К., 2008. – 661 s. (in Ukrainian)
6. Novykova A.M. Ukraina v systemi mizhnarodnykh transportnykh korydoriv [Ukraine in the System of International Transport Corridors] / A.M.Novikova. – К.: NIMB, 2003. – 494 s. (in Ukrainian)

7. Organizatsiya turizma: Ucheb. posobie [Tourism: textbook] / A.P. Durovich, N.I.Kabushkina, T.M.Seregeeva i dr.; pod. obsch. red. N.I.Kabushkina i dr. – Mn.: Novoe znanie, 2003. – 632s. (in Russian)
8. Parfinenko A.Yu. Turyzm yak proiav i chynnyk hlobalizatsii suchasnoho svitu [Tourism as a manifestation and a factor of globalization of the modern world] / A.Yu. Parfinenko. – Kh.: KhNAMH, 2010. – 284 c. (in Ukrainian)
9. Rozvytok dilovoho turyzmu v Ukraini [The Development of Business Tourism in Ukraine]. [Elektron. resurs]. rezhym dostupu: – <http://design.ca-ba-re.com/interview/1355/> (in Ukrainian)
10. Teoretychni ta prykladni aspekty rekreatsiinoho pryrodokorystuvannya v Ukraini: monohrafiia [Theoretical and Applied Aspects of Recreation Nature Management in Ukraine: Monograph] / K. Kilinska, V. Rudenko, N. Anipko, N. Andrusiak, N. Konovalova ta in. – Chernivtsi: Chernivetskyi natsionalnyi universytet imeni Yurii Fedkovycha, 2010. – 250 s. (in Ukrainian)
11. Cherevichko T. V. Interaktivnost turistskih predpriyatiy kak uslovie globalizatsii turistskogo ryinka [The Interactivity of Tourism Enterprises as a Condition for the Globalization of the Tourist Market][Elektronniy resurs] / T. V. Cherevichko // Turizm i kulturnoe nasledie : mezhvuz. sb. nauch. tr. – Rezhim dostupu : http://tourlib.net/statti_tourism/cherevichko3.htm. (in Ukrainian)

Аннотация. В статье прослеживаются проблемы, современное состояние и перспективы развития туристической индустрии в Украине. Представлены перспективные направления развития туризма. Отмечается, что туризм сегодня является не только практикой общественной жизни, но и фактором, влияющим на мировое развитие.

Туризм является средством коммуникации и саморазвития личности, повышения уровня образования и общей культуры путем ознакомления с бытом, традициями и верованиями, образом жизни других народов, культурным наследием человечества и красотой природы. Повышение уровня культуры путем культурно-просветительской и рекреационной деятельности усиливает его социальную функцию.

Ключевые слова: туризм, туристическая индустрия, туристические услуги, туристическая политика, деловой туризм, железнодорожный туризм, детско-юношеский туризм, спортивный туризм, экологический туризм.

Summary. The paper considers the problems, current state and prospects of the development of tourist industry in Ukraine. Prospective directions of the development of tourism are presented. It is noted that nowadays tourism is not only the practice of social life, but a factor that influences on the world development.

In the period of formation of market relations in Ukraine tourism as one of the most promising and dynamic sectors of the world economy has got all

conditions for intensive development. Tourism as a specific kind of activity covers a variety of industries, ranging from construction to transportation.

The author interpretes the concepts of tourism, tourism industry, tourism services, tourism policy, tourism, railway tourism, youth tourism, sports tourism. A great attention is given to the notion “eco-tourism” and its forms: active ecotourism (hiking, biking, water, equestrian, gathering, fishing, hunting), faunal and floral trip (ornithological tours, photo hunting, thematic tours), cultural, and ethnographic trips.

Tourism is a means of communication and self-development, increasing the level of education and general culture through the presentation of the life, traditions and beliefs, way of life of other peoples, the cultural heritage of humanity and the beauty of nature. Increasing the level culture through cultural, educational and recreational activities enhances its social function

Key words: tourism, tourism industry, tourism services, tourism policy, tourism, railway tourism, youth tourism, sports tourism, eco-tourism.

Стаття надійшла до редакції 28.04.2017

С. В. Петренко

АКТИВНІ ФОРМИ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ: АКТУАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОГО ДОСВІДУ США

Анотація. У статті проаналізовано активні форми навчання у вищій школі США. З'ясовано, що активне навчання – це така організація навчального процесу, яка спрямована на активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів за допомогою широкого, бажано комплексного, використання як педагогічних (дидактичних), так і організаційно-управлінських форм і засобів.

Схарактеризовані специфічні активні форми організації навчального процесу в університетах США, як-то: семінар першого року навчання (Seminars for First-Year Students), що служить способом розвитку студента, поєднуючи елементи теорії та практики; «базові» (capstone courses) дисципліни, які пов'язані із професійною спрямованістю; форми практичного навчання студентів (experiential education), насамперед, практикум (field studies), стажування (internships) групове навчання (cooperative education), практичне навчання з елементами громадської діяльності (service-learning).

Доведено, що вивчення активних форм організації навчання у вищій школі США є важливим для подальшого їх адаптування та застосування у процесі організації професійної підготовки фахівців у вищих навчальних закладах України.

Ключові слова: активні форми навчання, семінар першого року навчання (Seminars for First-Year Students), «базові» (capstone courses)